چەند هەڵوێستەیەك لەگەڵ نوێژی تەراویحدا

[بە کوردی]

وقفات مع صلاة التراويح
[باللغة الكوردية]

نوسینی : حاجی ئومێد چروستانی
الكاتب : أوميد عمر علي
پێداچونەوەی: پشتیوان سابیر عەزیز
المراجعة: بشتيوان صابر عزيز

نوسینگەی (رەبوەی) هەرەوەزیی بۆ بانگەواز و
وشیارکردنەوەی ڕەوەندەکان لە شاری ڕیاز

المكتب التعاوني للدعوة وتوعية الجاليات بالربوة
بمدينة الرياض

2008 -1429

islamhouse.com

چەند هەڵوێستەیەك لەگەڵ نوێژی تەراویحدا

درود وسڵاوی بێ پایان بۆسەر گیانی پێغەمبەری ئازیزمان وەبۆ سەر گیانی سەرجەم شوێنکەوتوانی هەتاهەتایە.

ئەمەی خوارەوەکەبۆتان بەیان دەکەم هەندێك تێبینی گرنگەکەپێویستەهەموو موسڵمانێك ئاگادری بێت و ئەوانەی کەپێویستن جێ بەجێ یان بکات و ئەوانەش کەسەرچاوەیان لەنەزانین و جەهلەوەیەخۆیانی لێ بەدوور بگرێت، بێگومان ئامۆژگاری گونجاو بەجێ پێویستەلەسەر هەموو موسڵمانێك وەك پێغەمبەری خوا (صلی الله علیه وسلم) دەفەرموێت : الدين النصيحة ،قالوا : لمن ؟ قال : لله ولكتابه ولرسوله ولأئمة المسلمين وعامتهم) .

هەڵوێستەی یەکەم : لەگەڵ ئیمام و پێش نوێژەخۆشەویستەکان خوای گەورەیارمەتی دەریان بێت :

لەو تێبینی و سەرپێچیانەی کەدەکرێت :

١) خێرایی و پەلەپەل لەئەنجام دانی نوێژی تەراویح و شەو نوێژی دەشەوی کۆتایی ڕەمەزان کەناسراوەبەشەوانی قەدر ، ئەمەخێرایی و پەلەپەلەش دەبێتەهۆی ئەوەی هەندێك جار یان زۆر جار کڕنوش و سوژدەکان وەك خۆی ئەنجام نەدرێن ،کەپێویست نوێژ خوێن لەنێوانیاندا لاشەی لەجوڵەبکەوێت کەپێی دەوترێت (الطمأنينة) .

٢) هەندێك پێش نوێژی بەڕێز هەیەلەڕادەبەدەر دوعا و نزاکانیان درێژدەکەنەوە، ئەمەش دەبێتەمایەی بێ تاقەتی نوێژ خوێنەکان، ئەوەش بزانە پێغەمبەری خوا (صلی الله علیه وسلم) دەفەرموێت : إذا أمَّ أحدكم للناس فليخفف ، فإن فيهم الضعيف والمريض والمسكين وذا الحاجة ، ومن صلى لنفسه ليطول ماشاء)

واتە : هەرکەسێك لەئێوەئەگەر نوێژی کرد بۆ خەڵکێك ئەوەبا نوێژەکەیان بەئاسانی بۆ بکات (واتە زۆر درێژی نەکاتەوە) چونکەلەنێو نوێژ خوێنەکاندا خەڵکانێکی

پیر و لاواز و نەخۆش و کەم دەرامەت و خاوەن کار هەن، جا هەرکەسێك نوێژیشی بۆ خۆی کرد (واتە بەتەنها) ئەوەچەندی دەیەوێت با درێژی بکاتەوە.

ئەم فەرموودەیەکاتێك وتراوەکەموعازی کوری جەبەل نوێژی یۆ کۆمەڵەکەسێك کرد و نوێژەکەی زۆر درێژ کردەوە، خەڵکانێکیش هاتنەخزمەت پێغەمبەر و شکاتی موعازیان کرد، ئەویش پێ ی فەرموو (أفتَّان أنت یا معاذ) ئەی موعاز تۆ دەتەوێت خەڵکی توشی فتنەو بێ زاری بکەیت لەنوێژەکانیان ، دواتر ئەو فەرموودەی سەرەوەی فەرموو بۆ گشت هاوەڵان .

ئەمەش ئەوەدەگەیەنێت ئومەتی ئیسلام ئومەتێکی مام ناوەندە، وەك پەروەردگار دەفەرموێت : (وجعلناکم أمة وسطا) .

کەواتەنابێت نوێژەبەکۆمەڵەکانمان نابێت ئەوندەپەلەپەل و خێرا ئەنجام بدرێت کەنەزانین چ دەڵێین لەگەڵ پەروەردگارماندا ، نابێت ئەوەندەش درێژ بکرێتەوەکەخەڵکی تووشی بێزاری و بێ تاقەتی ببن .

٣) هەندێك ێش نوێژ وانەزانن کە(واجبە) و هەردەبێت لەمانگی ڕەمەزاندا قورئان خەتم بکرێت لەهەر سی شەوەکەی تەراویحدا ،چونکەئەمەدەبێت هۆی پەلەپەل کردن لەخوێندنی قورئانەکەدا، بەشێوەیەك نوێژ خوێنەکان نەتوانن بەجوانی لەمانا و واتای قورئانەکەوورد ببنەوە.

٤)پێش نوێژەخۆشەویستەکان هاندەدەم کەزۆر پێداگری بکەن لەجێ بەجێکردنی سوننەتەکان و دوور بکەونەوەلەبدعەو خواپەرستیەك کەپێغەمبەری خوا (صلی اله علیه وسلم) ئەنجامی نەدابێت ، یۆیەسەحیح تر وایەنوێژی تەراویح (١١) یانزەڕکات یان (١٣) ڕکات بکرێت ، لەجێی (٢١) و (٢٣) چونکەوەك وتمان دەبێت رەچاوی بارو دۆخ و باری تەندروستی نوێژ خوێنەکان بکرێت .

٥)زۆر بەداخەوەهەندێك ئیمام و پێش نوێژ هەیەکەلەگەڵ نوێژەکانیان کرد لەمزگەوت دەر دەچن و ئیتر ئەوەیان لەبیر چووەتەوەکەئەوان میرات گری پێغەمبەرن(صلی الله علیه وسلم) جا بۆیەدەبێت ئەمك مانگە پیرۆزەبەهەل وەر بگرن و کەمتەرخەمی نەکەن لەووتاردان و ئامۆژگاری کردنی خەڵکی بەتایبەت لەنێوان بانگ و قامەتکردن بۆ نوێژ ، یان دوای لێبونەوەی نوێژەکان، هەموو جارێك بابەتێکی کورت باس بکرێت کەپەیوەندی بەژیان و گوزەرانی ئەو خەڵکەوەهەبێت .

هەڵوێستەی دووەم : لەگەڵ خەڵکی بەگشتی (خوای گەورەبیان پارێزێت)

١)هەندێك گەنج و هەندێك لەخەڵكی فێری ئەوەبوون كەمانگی ڕەمەزان دێت هەر شەوەی لەمزگوتێك نوێژ دەكەن ، ئەمەش بەوەی كەبەدوای ئیمامەدەنگ خۆشەكاندا دەگەڕێن و وای لێهاتوەكەئەو جۆرەكەسانەناوبانگیان دەركردوەبە(عشاق الأصوات) ئەمەش پێچەوانەی سوننەتی پێغەمبەری خوایە(صلى الله عليه وسلم) وەك دەفەرموێت : " ليصل أحدكم في المسجد الذي يليه ولا يتبع المساجد " ئەم فەرموودەیەطبراني ڕیوایەتی كردوە، واتە : هەركەس لەئێوەبا لەو مزگەوتەنوێژەكەی بكات كەلێوەی نزیكە، نەگەڕێت بەسەر مزگەوتەكاندا .

چونكەئەمەدەبێتەهۆس ئەوەی كەهەندێك لەمزگەوتەكانمان چۆڵ بن ، یان دەبێتەهۆس ئەوەی ئەو كەسەی كەدەگەڕێت بەدوای مزگەوتی ئیمامی دەنگ خۆشدا كەلەسەرەتای نوێژەكەوەنەگات بە(جماعەت) دا ، بەڵام ئەگەر كەسێك حەزی كرد هەموو ڕەمەزانێك تا كۆتای لەمزگەوتێك كەحەزی لێیەتی نوێژی تەراویح ئەنجام بدات ئەوەهیچی تیادا نیە ، بەڵام وەك ووتمان وا نەبێت هەرشەوەی لەمزگەوتێك بێت بەدوای دەنگ خۆشدا بگەڕێت .

٢)گریان و هاواری بەدەنگ لەلایەن هەندێك خەڵكەوەكاتێك ئیمامی نوێژ خوێن قورئانەكەی بەكوڵ دەخوێنێت ، یان هەندێك خەڵكی فێر بوون زۆر لەخویان دەكەن لەگریان و دەنگیان بەرز دەكەنەوە، ئەمەش لەڕەوشتی پێشینانی ئەم ئومەتەوەزۆر دورەلەسەروو هەموویانەوەپێغەمبەری ئازیزمان (صلى الله عليه وسلم) كاتێك كەدەگریا لەنوێژەكانیدا بەهێواشی و بەكوڵ لەسەر خۆی دەگریا ، چەنكەبەزۆر گریان لەخۆ هێنان مرۆڤ ڕادەكێشێت بۆ (ريـــا) سەغلەتكردنی خەڵكانی تریش ، بەڵام ئەگەر كەسێك هەر خۆی وابوو كەخۆی بو ڕانەدەگیرا و بەدەست خۆی تەیوو ، ئینشا الله عوزری هەیەچاری نیە ، بەڵام دەبێت هەوڵ بدات لەو حاڵەتەدوور بكەوێتەوە.

٣)هەندێك خەڵكی لەمانگی ڕەمەزاندا بەتایبەتی وا فێر بوون كەدێنەناو مزگەوتەوەنوێژەكانیان دا نابەستن لەگەڵ ئیمام دا بەڵكو دەست دەكەن بەگاڵتەو گەپ و سوعبەت كردن تا كاتێك كەئیمام دەچێت بۆ كڕنووش بردن ئەوجا بەپەلەدێن لەگەڵ ئیمام دا كڕنووش دەبەن، ئەمەش زۆر لەناو گەنج و لاوەكانماندا بووەبەباو ، كەبەڕاستی ئەم خووە كارێكی نا پەسەندەو تەواو پێچەوانەی سوننەتە، چونكەبە بەم كارەیان پاداشتێكی گەورەیان لەدەست دەچێت كەپاداشتی (تكبيرەالاحرام) و خوێندنی سورەتی (الفاتحه) یە.

٤) هەڵگرتنی (مصحفي قرآن) لەكاتی تەراویح و شەو نوێژدا ، ئەمەش كاتێك كەئیمام قورئانی زۆر دەخوێنێت ، هەندێك نوێژ خوێنیش فێر بوون بەدەستێكیان قورئانەكەدەگرەن و سەیری دەكەن و دەستەكەی تریشیان لەسەر سنگیان داناوە، ئەم دیاردەش بەزۆری لە(مزگەوتی حەرەمی مەككەی پیرۆز) بەرچاو دەكەوێت ، گومانی

تیادا نیه ئەمەش لەگەڵ سوننەتەكاندا یەك ناگرێتەوەچونكەدەبێتەهۆی جوڵەحەرەكەیەكی زۆر كەلەخشوعی نوێژەكەكەم دەكاتەوە، وادەكات لەنوێژ خوێن كەچاوی لەجێگای سوژدەكەی نەبێت هەردوو دەست دانانیش لەسەر سنگ كەیەكێكەلــەسوننەتەكان ئەنجام نەدرێت .

٥) زۆر بەداخەوەهەندێك لەخەڵكی فێری ئەوەبوون چوار ڕكات یان شەش ڕكات لەگەڵ ئیمام بەكۆمەڵ دەكات و پاشان مزگەوت بەجێ دەهێڵێت و جارێكی تریش ئەوەی لەبیر دەچێتەوەكەمانگی ڕەمەزان مانگی عبادەت و زیكر و لێخۆش بوونی خودایەبۆ بەندەكانی، نازانێت و لەیادی چووەكەپاداشت و خێری مانگی ڕەمەزان و شەوانی قەدر لەپاداشتی هەشتا و سێ ساڵ و زیاتر لەوەش گەورەترە، جا برای خۆشەویست بۆ چەند لەحزەیەكی كەمی كوورت ئەو پاداشتەگەورەیەلەكیس خۆت مەدەو با هەمومان ئەم مانگەپیرۆزەبكەین بەوێستگەی بەخۆدا چوونەوە و واز هێنانمان لەتاوانەكان و بیكەین بەمانگی تەوبەو پەشیمانی تاوەكو پەروەردگارمان بمان گێڕێت لەو كەسانەی كەلەم مانگەدا لێیان خۆش دەبێت ئین شاء الله .

هەڵوێستەی سێهەم و كۆتای : چەند ئامۆژگاریەك بۆ هەموو موسڵمانێك بەپیاو ژنەوە.

بەخۆم و بەسەرجەم ئەو موسڵمانانەدەڵێم كەپابەندن بەنوێژ و ڕۆژوو ئاداب و ڕەوستەجوانەكانی ئیسلام ، با لەم مانگەپیرۆزەدا زۆر ئاگاداری ڕۆژووەكانمان بین بەتاڵیان نەكەینەوەبەووتەو گاڵتەوگەپی قسەی بێ جێ و كات بەسەر بردن، یان وەك ئەو كەسەمان لێ نەیەت كەرۆژ تا ئیوارە خووری دەڕێسێت و دواتریش بەدەستی خۆی ڕێسەكەی خاو بكاتەوە، مەبەستم ئەوەیەلەو كەسانەنەبین كەلەشەو نوێژەكانماندا بگرین و هاوارمان بگاتەگشت خەڵی ، دواتریش هەر ئەچاوانەی كەپێ ی گریاوین خوا پەنا بدات سەیری هەندێك ئەفلامی ناڕێك ونا بەجێ ی پێ بكەین و مایەپووچ دەربچین ، یان هەر بەو زمانەی كەشەوان و كاتی تەراویح و شەو نوێژەكانمان زیكرەكانی خودامان پێ دەكرد پاشتر بچین غەیبەت و دوو ڕوویی و درۆ و دەلەسەو بوهتانی پێ بكەین ، وەهەروەها ئەو دڵانەی كەبەنووری ئیمان و خشوعی نوێژەكان ئاوەدان بوەتەوە نەهێڵێن جارێكی تر ببێتەوەبەهێلانەی فڕو فێڵەكانی شەیتان و شوێنكەوتوانی ، وا بین جارێكی تر ڕق و كینەی تیادا هەڵنەگرین بەرامبەر هیچ موسڵمانێك، نەوەك خوا نەخواست لەم مانگەپیرۆزەدا لەو كەسانەبین كەپێغەمبەری خوا (صلی الله علیه وسلم) دەربارەیان دەفەرموێت : " رب صائم حظه من صیامه الجوع والعطش "ئیمامی ئەحمەد ئەم فەرموودەیەی ڕیوایەت كردوە، واته : هەندێك لەڕۆژووگران هیچیان بۆ نامێنێتەوە، تەنها برسیەتی و تینویەتی نەبێت(واته ڕۆژوەكانیان لەهیچ خراپەیەك نایان گێڕێتەوە، بمەش هیچ خێرو پاداشتێكیان بۆ نانوسرێت) .

لەفەرمووودەیەکی تردا کەئیمامی بوخاری ڕیوایەتی کردوە، پێغەمبەری خوا (صلی الله علیه وسلم) دەفەرموێت : " من لم یدع قول الزور والعمل به فلیس لله حاجة في أن یدع طعامه وشرابه " واته : هەرکەسێك کەڕۆژوەکەی وای لێ نەکات کەواز بهێنێت لەگوفتاری درۆ و کار پێ کردنی ، ئەوەبا بزانێت پەروەردگار پێویستی بەو کەسەنی یەکەخۆی بگرێتەوەلەخواردن خواردنەوە.

دەبێت ئەوەبزانین خۆمان زرۆ بەدوور بگرین و لەو کەسانەنەبین کەکاتێك لەناو خەڵکدان و کەسانی تر دەیان بینن گوناهـ ناکەن ، بەڵام کاتێك کەسیان لێ دیار نەبوو قەدەغەکراو پاوەنەکانی خودا دەبەزێنن و گوێیان پێ نادەن، چونکەبەم کارەئەوەدەسەلمێت ئەو جۆرەکەسانەلەبەر قسەو تانەی خەڵکی گوناهـ ناکەن کاتێك خەڵکیان لێوەدیارە، لەکاتێکدا چاودێرەکانی پەروەردگار زۆر زیاتر و وورد بیت ترن لەتەواوی خەڵکی ، شاعیرێکیش لەم بارەیەوەدەڵێت :

إذا خلوت بریبـــة في ظلمــــــة *** والنفس داعیة إلی العصیان

فاستحي من نظر الإله وقل لها *** إن الذي خلق الظلام یراني

واته : کەبەتها و لەتاریکی شەودا بوویت دەروونی نەخۆشت داوای سەرپێچی خودای کرد شەرم یتگرێ لەبینینی پەروەردگار و بڵێ بەدەروونی نەخۆشت ئەو کەسەی کەتاریکی دروست کرد وەدەم بینێت .

لەکۆتایدا ئەی خوشك و برای ئازیز با ئاگادرای خۆمان بین نیەتەکانمان بۆ خوای گەورەیەکلابکەینەوە، شوێن پێ و ڕێرەوی پێغەمبەری خۆشەویستان هەڵبگرین لەعبادەتەکانماندا بەتایبەتی لەم مانگەپیرۆزەدا و بەتایبەت تریش لەنوێژی تەراویح و شەو نوێژەکاندا، پێغەمبەری خوداش دەفەرموێت :" من قام رمضان إیماناً واحتساباً غفر له ما تقدم من ذنبه " ئیمامی بوخاری و موسلیم ئەم فەرموودەیان ڕیوایەت کردوە .

واتە: هەرکەسێك مانگی ڕەمەزان بەجێ بهێنێ و باوەڕی تەوایش پێ ی هەبێت و تا تەواویش دەبێت کەمتەرخەم نەبێت لەجێ بەجێکردنی ، ئەوەپەروەردگار لەگوناهەکانی پێشتری هەموو خۆش دەبێت .

لەکۆتایدا داواکارم لەپەروەردگار لەگوناهی هەموو لایەك خۆش ببێت ، سودی پێ گەیاندبین بەم هەڵوێستەکردنانەی کەئاماژەمان پێ دا ، وەبێ بەشیشمان نەکات

لەئیخلاس و شوێن کەوتنی سوننەتەکانی پێغەمبەری خۆشەویستمان (صلی الله علیه وسلم) .

وصلى الله وسلم على سيدنا محمد وعلى آله و صحبه وسلم

سبحان ربك رب العزة عما يصفون وسلام على المرسلين والحمد الله رب العالمين

وآخر دعوانا أن الحمد لله رب العالمين

والسلام عليكم ورحمة الله وبركاته